Գետաշենն օրհասի պահին

Վերջին մի քանի օր Ադրբեջանի՝ ղեկավարությունը սադրիչ գործողություններ է ծավալել Արցախի ամբողջ տարածքում և հանրապետության սահմանամերձ բոլոր շրջաններում: Դրությունը խիստ լարված է: Կրակոցները չեն դադարում Մարտակերտի շրջանի Կիչան (Կնչուտ), Արծվաշեն (Սնյառլան) և այլ գյուղերում, Մարտունու շրջանի Ավդուռ-Մյուրիշեն ճորակում, Ասկերանի շրջանի Քարին Տակ, Մխիթարաշեն բնակավայրերում: Դրությունը շատ լարված է Ստեփանակերտում: Գնդակոծությունները չեն դադարում Շահումյանի շրջանի գյուղերում, Գետաշենում և Մարտունաշենում:

Գնդակոծության են ենթարկվել Տավուշի, Կապանի, Գորիսի և Երասխավանի մի շարք բնակավայրեր:

Ապրիլի 28-ին ԽՍՀՄ ներքին գործերը ադրբեջանական օմոնականների մասնակցությամբ խուզարկության են ենթարկել Հադրութի շրջանի բոլոր հարթավայրային գյուղերը: Ձերբակալված են 38 մարդ, որոնց տարել են հիմնականում Ֆիզուլիի նախնական կալանքի կետը: Նույն շրջանի Տող գյուղում բռնագրավել են հայկական համարանիշով մեքենաները: Հարձակում է կատարվել Շահումյանի շրջանի Մանաշիդ գյուղի վրա:

Գրեթե չորս կողմից շրջապատվել և կրակում են Գետաշենի վրա՝ հինգ զինվորների հարևանությամբ:

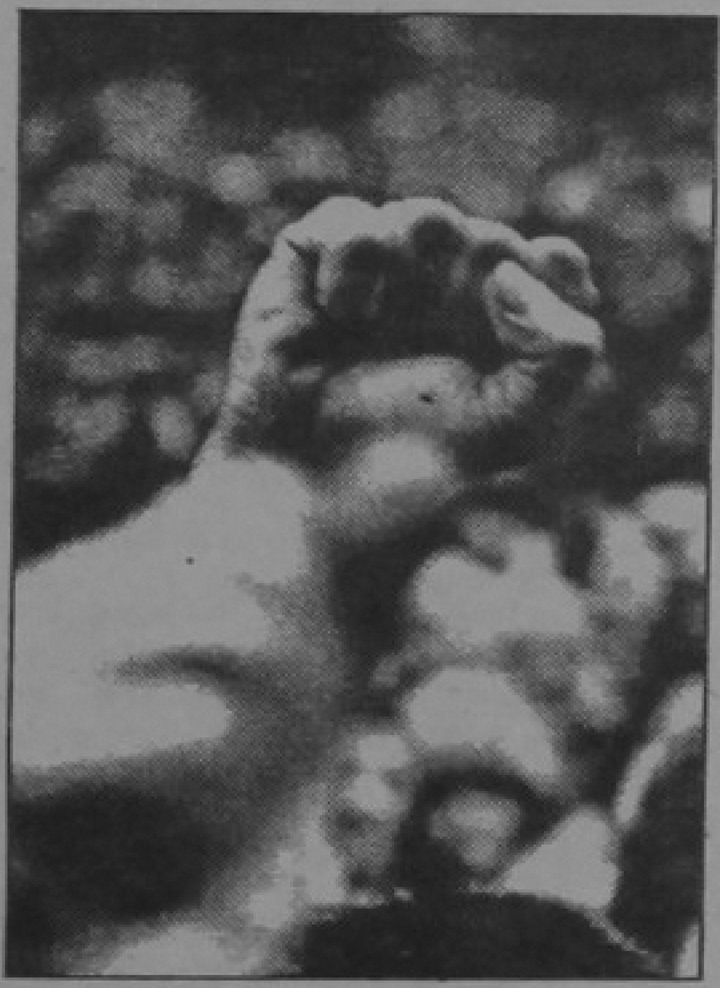

Ապրիլի 29-ին գնդակոծվել է Մարտունաշեն և Գետաշեն գյուղերը՝ Ղուշչի-Արմավիր և Սարիսու գյուղերի կողմից: Գնդակոծումներ են կատարվել նաև գրահամեքենաներից: Ժամը 22:30-ին կրակոցները դարձել են երեք կողմից և շարունակվել մինչև առավոտյան ժամը 7-ը: Գյուղը շրջապատված է:

Երեկ, ապրիլի 30-ին, խորհրդային ներքին զորքերի մի խումբ ներխուժեց Գետաշեն՝ հայ բնակչությանը ահաբեկելու և զինաթափելու նպատակով: Վրդովված գյուղացիները պատանդ վերցրին 12 զինվորների, որոնք էլ իրենց ներքին՝ հայերին: Փաստորեն գնում է չհայտարարված պատերազմ: Ռմբակոծումներից ավերվել և հրդեհվել են տասնյակ տներ: Գյուղի բնակչությունը աշխարհազորայինների հետ պաշտպանվում է: Ռազմական ուղղաթիռով Շահումյան մեկնած Հայաստանի պաշտոնատար անձանց և խորհրդային զինված ուժերի ներկայացուցչին չի թույլատրվել մոտենալ հայկական գյուղերին և պաշարվածներին սնունդ, ջուր և ծխախոտ հասցնել: Բանակցությունների առաջարկությունը կտրուկ մերժվել է:

Միևնույն ժամանակ դրությունը լարված է նաև Նախիջևանի սահմանում, Նոյեմբերյանում և Իջևանում: Ըստ տեղեկությունների, այն հրահրում են հիմնականում խորհրդային զինված ուժերը:

Երեկ երեկոյան, Հայաստանի Գերագույն խորհուրդը հրավիրեց դռնփակ նիստ, որ գնահատական տվեց ստեղծված իրադրությանը: Այն որակվեց որպես կենտրոնի կողմից դեպի անկախություն ընթացող Հայաստանի վրա ուղղակի ճնշում: Արցախը և նրան հարակից հայկական շրջանները կենտրոնի ձեռքում միակ խաղաթուղթն են, որով նա կարող է ապակայունացնել Հայաստանի ներքին իրադրությունը, նշվեց այնտեղ:

Գերագույն խորհուրդը կազմեց Արտակարգ իրավիճակի հանրապետական ժամանակավոր խորհուրդ՝ կազմված ԳԽ և նախարարների խորհրդի նախագահություններից և խորհրդարանում ներկայացված հասարակական-քաղաքական կազմակերպությունների ղեկավարներից: Խորհրդին իրավունք վերապահվեց ընդունելու հանրապետության անվտանգության և բնականոն կենսագործունեության ապահովմանն ուղղված որոշումներ:

Գերագույն խորհուրդը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որ մասնավորապես ասվում էր, թե Հայաստանը պատերազմի մեջ ներքաշելու ԽՍՀՄ կենտրոնական իշխանությունների քաղաքականությունը Հայաստանի խորհրդարանը գնահատում է որպես հայ ժողովրդի և նրա օրինական իշխանությունների դեմ ուղղված պետական ահաբեկչության քաղաքականություն, իսկ իրականացվող գործողությունները՝ որպես ագրեսիա Հայաստանի Հանրապետության դեմ: Գերագույն խորհուրդը հայտարարում է, թե իրավիճակի հետագա սրման և դրա հետևանքների ողջ պատասխանատվությունը կրում են ԽՍՀՄ պրեզիդենտը, ԽՍՀՄ Գերագույն խորհուրդը, ԽՍՀՄ պաշտպանության և ներքին գործերի նախարարությունները, ԽՍՀՄ պետական անվտանգության կոմիտեն: Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհուրդը պընդում է՝ անհապաղ ԽՍՀՄ ժողպատգամավորների համագումարի արտահերթ նիստ հրավիրելու պահանջը՝ ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու ելք փնտրելու համար:

Այնուհետև Գերագույն խորհուրդը դիմում է աշխարհի ժողովուրդներին, պետություններին, պառլամենտներին և կառավարություններին, միութենական հանրապետություններին՝ ջանքեր գործադրել հայ ժողովրդի դեմ ուղղված ագրեսիան դադարեցնելու համար:

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆԻ շրջանում ապրիլի 30-ի լույս գիշերը, հատկապես Բաղանիս-Այրումի կողմից հրետանային կրակ է բացվել Ոսկեպար, Ծաղկավան և Իջևանի շրջանի Գետաշեն գյուղերի ուղղությամբ, ինչը ստիպել է Ոսկեպարի ծայրամասի տների բնակիչներին երեխաներին և կանանց տեղափոխել ավելի ապահով վայր: Սակայն, օմոնականների կրակը, որին միացել է խորհրդային բանակի հրետանին, չի թողել նրանց նահանջել:

Կեսօրին ժամը 12:20-ին, Ոսկեպար գյուղի վերևում հայտնվել են երկու ուղղաթիռ, որոնցից մեկը հրթիռ է արձակել գյուղի վրա: Իսկ Խորեվլուի կողմից հրանոթներով կրակ է բացվել Ծաղկավան և Իջևանի Գետաշեն գյուղերի վրա:

Վերջին ժամ

— Ապրիլի 30-ին, ժամը 18-ին խորհրդային բանակն ու օմոնականները համառոտ հարձակում են գործել **Գետաշենի** և **Մարտունաշենի** վրա: Գետաշենի հայկական ռադիոկայանի տվյալներով, կորցերի և օմոնականների կրակից զոհվել են 23 հոգի, կան տասնյակ վիրավորներ:

Ժամը 21:20-ին, ռադիոկայանը հաղորդել է, որ սարսափելի բաներ են կատարվում Գետաշեն խուժած զորքի և օմոնականների կողմից, և թե սա գուցե իր վերջին հաղորդումը լինի:

Գետաշենը գրավված է

Կեսգիշերին, երբ մեր թերթը տպագրության էր գնում, ստացվեց դժնի լուրը. Գետաշենը գրավված է: Մինչև վերջին ուժերը պաշտպանվելուց հետո, հերոսական ինքնապաշտպանները տեղի են տվել խորհրդային բանակի և ավերի օմոնականների գերակշռող ուժի առաջ:

Ըստ հավաստի տեղեկությունների, շուրջ 3 հազար հոգի ունեցող գյուղից ընկել են 27 զոհ և տասնյակ վիրավորներ:

— Ռ.Ա.Կ. Երևանի ժամկո գրասենյակը, որ երեկ երեկոյան ժամը 5-ից սկսած ժամը ժամին տեղեկություններ էր տալիս արտերկրի բոլոր թերթերին, BBC ռադիոկայանին և միջազգային լրատու գործակալություններին, Գետաշենի անկման լուրը գիշերվա ժամը 11-ն անց 45-ին հաղորդեց նաև, Ռոբերտ Սավիսակալյանի խոսքով, CNN ամերիկյան հեռուստատեսային և նրա միջոցով՝ ողջ աշխարհին: □